

Jak złożyć protest wyborczy? Wybory samorządowe 2024

Magdalena Wrzalik

Protest wyborczy bez wątpienia stanowi istotny instrument weryfikacji prawidłowości wyborów. Protesty wyborcze w wyborach samorządowych nie są uregulowane w Konstytucji RP¹. Jedynie art. 169 ust. 2 Konstytucji wskazuje, że warunki ważności wyborów do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego określa ustawa. Kwestie dotyczące protestów wyborczych zostały uregulowane w **10 rozdziale I działu Kodeksu wyborczego** (art. 82 i 83). Są to **przepisy ogólne**, które wskazują, że protest wyborczy może być wniesiony przeciwko ważności wyborów, ważności wyborów w okręgu lub wyborowi określonej osoby, z powodu:

- dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, określonego w Kodeksie karnym² (mowa o rozdziale XXXI Kodeksu karnego – art. 248–251), mającego wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub wyników wyborów (np. przez zniszczenie albo podrobienie dokumentów wyborczych, dopuszczenie się nadużycia przy liczeniu głosów, odstąpienie innej osobie karty do głosowania czy też wpływanie na sposób głosowania osoby uprawnionej albo zmuszanie jej do głosowania lub powstrzymywanie od niego poprzez „przemoc, groźbę bezprawną lub nadużycie stosunku zależności”, łapownictwo wyborcze, naruszenie tajności głosowania wbrew woli głosującego i tym samym zapoznanie się z treścią jego głosu);
- naruszenia przepisów Kodeksu wyborczego dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, które ma wpływ na wynik wyborów.

1 Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997, Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 ze zm.

2 Ustawa z 6 czerwca 1997 – Kodeks karny, Dz.U. 2024, poz. 17.

Protest przeciwko ważności wyborów z powodu dopuszczenia się określonego przestępstwa przeciwko wyborom lub naruszenia przez właściwy organ wyborczy przepisów Kodeksu wyborczego dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów może wnieść obywatel, którego nazwisko w dniu wyborów było umieszczone w spisie wyborców w jednym z obwodów głosowania.

Natomiast protest przeciwko ważności wyborów w okręgu wyborczym albo przeciwko wyborowi radnego lub wójta może wnieść obywatel, którego nazwisko w dniu wyborów było umieszczone w spisie wyborców w jednym z obwodów głosowania na obszarze danego okręgu wyborczego.

Z kolei jeśli chodzi o **przepisy szczególne**, które dotyczą ważności wyborów samorządowych, to należy ich szukać w **6 rozdziale VII działu Kodeksu wyborczego** (art. 392–398), odnoszącym się do problematyki wyborów do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego.

Podmiotem posiadającym kompetencje do rozpatrywania protestów wyborczych są sądy powszechne – sądy okręgowe (w przeciwieństwie do wyborów do Sejmu i Senatu oraz wyborów prezydenckich, których ważność stwierdza Sąd Najwyższy³). Stwierdzenie ważności wyborów samorządowych odbywa się wówczas, gdy zostanie złożony protest wyborczy. Nie istnieje zatem żadne inne postępowanie, które miałyby na celu stwierdzenie ważności bądź nieważności wyborów samorządowych.

Protest wyborczy wnosi się na piśmie do właściwego sądu okręgowego za pośrednictwem właściwego sądu rejonowego. Termin wniesienia protestu wynosi 14 dni od dnia podania do publicznej wiadomości przez komisarza wyborczego wyników wyborów na obszarze województwa.

Należy jednak pamiętać, że jeżeli wyborca złoży protest wyborczy w wyborach samorządowych ostatniego dnia w placówce pocztowej⁴, to termin ten nie zostanie zachowany⁵. Termin wniesienia protestu jest zachowany tylko wtedy, gdy dotrze on do ostatniego dnia terminu do sądu. Jeżeli wyborca złożył protest wyborczy w placówce operatora publicznego tak, że protest nie dotarł do sądu okręgowego w terminie, to uznaje się, że terminu nie dochował.

Obywatel wnoszący protest powinien sformułować w nim zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których je opiera. Brak sformułowania zarzutów oraz nieprzedstawienie dowodów skutkuje, zgodnie z art. 393 § 2 Kodeksu wyborczego, pozostawieniem protestu przez sąd bez dalszego biegu⁶.

Zgodnie z art. 393 § 1 Kodeksu wyborczego sąd okręgowy rozpoznaje protesty wyborcze w postępowaniu nieprocesowym, w ciągu 30 dni po upływie terminu wnoszenia protestów, w składzie trzech sędziów, z udziałem komisarza wyborczego, przewodniczących właściwych komisji wyborczych lub ich zastępców.

Należy jednak pamiętać, że sąd okręgowy pozostawia bez dalszego biegu protest wyborczy wniesiony przez osobę do tego nieuprawnioną lub niespełniający warunków określonych wyżej.

3 Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997, art. 101 ust. 1 oraz art. 129 ust. 1.

4 Ustawa z 23 listopada 2012 – Prawo pocztowe, Dz.U. 2012, poz. 1529 ze zm.

5 Nie ma tutaj zastosowania art. 165 § 2 K.p.c. (Ustawa z 17 listopada 1964 – Kodeks postępowania cywilnego, Dz.U. 2021, poz. 1805 ze zm.).

6 Nie jest stosowany wówczas art. 130 K.p.c., który daje możliwość uzupełnienia braków formalnych (Ustawa z 17 listopada 1964 – Kodeks postępowania cywilnego, Dz.U. 2021, poz. 1805 ze zm.).

Sąd okręgowy pozostawia bez dalszego biegu również protest wyborczy dotyczący sprawy, co do której w Kodeksie wyborczym przewiduje się możliwość wniesienia skargi lub odwołania do sądu albo właściwego organu wyborczego przed dniem głosowania.

Sąd okręgowy po rozpoznaniu protestów wyborczych rozstrzyga o ważności wyborów oraz o ważności wyboru radnego lub wójta, jak również o nieważności wyborów albo o nieważności wyboru radnego lub wójta, jeżeli okoliczności stanowiące podstawę protestu miały wpływ na wyniki wyborów. Sąd okręgowy, orzekając o nieważności wyborów lub o nieważności wyboru radnego lub wójta, stwierdza bowiem wygaśnięcie mandatów oraz postanawia o przeprowadzeniu wyborów ponownych lub o podjęciu niektórych czynności wyborczych, przy czym wskazuje czynność, od której należy ponowić postępowanie wyborcze.

Warto również pamiętać, że postępowanie w sprawie protestów nie jest postępowaniem jednoinstancyjnym. Osobom takim jak: obywatel wnoszący protest wyborczy, komisarz wyborczy, przewodniczący właściwej komisji wyborczej lub jego zastępca przysługuje, w ciągu 7 dni od daty doręczenia, zażalenie na wskazane orzeczenia sądu okręgowego, np. orzeczenie o nieważności wyborów, do właściwego sądu apelacyjnego. Sąd apelacyjny rozpoznaje sprawę w ciągu 30 dni. Co ważne, od postanowienia sądu nie przysługuje środek prawny.

Magdalena Wrzalik – asystentka w Katedrze Prawa Ustrojowego i Porównawczego na Wydziale Prawa i Ekonomii Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego w Częstochowie. Swoje zainteresowania badawcze koncentruje wokół problematyki prawa wyborczego i referendalnego.

Fundacja im. Stefana Batorego

Sapieżyńska 10a
00-215 Warszawa
tel. (48-22) 536 02 00
fax (48-22) 536 02 20
batory@batory.org.pl
www.batory.org.pl

Teksty udostępniane na licencji
Creative Commons. Uznanie autorstwa
na tych samych warunkach
3.0 Polska (CC BY SA 3.0 PL)

Redakcja: Joanna Liczner
Korekta: Izabella Sariusz-Skąpska
Warszawa 2024
ISBN 978-83-67750-78-3